

Styrdokument

Plan mot våld i nära relationer

Våra styrdokument

[Normerande]

Policy - Vår hållning, övergripande
Riktlinjer - Rekommenderade sätt att agera
Regler - Absoluta gränser och ska-krav

[Aktiverande]

Strategi - Avgörande vägval och strategiområden från fullmäktigeberedningar
Program - Avgörande vägval och programområden från andra än fullmäktigeberedningar
Plan - Uppdrag, tidsram och ansvar

Innehåll

1 Bakgrund	4
2 Syfte.....	4
3 Vision.....	4
4 Förvaltningens ansvar	5
4.1 Målgrupp.....	6
4.2 Beskrivning av våld i nära relationer.....	7
4.3 Uppdrag.....	9

1 Bakgrund

Kommunens ansvar för att de som vistas i kommunen får det stöd och de insatser de behöver, styrs framför allt av bestämmelserna i Socialtjänstlagen (2001:453), 2 kap. 2 §. I 3 kap. 1 § SoL framgår socialtjänstens uppgifter att informera, svara för omsorg och service, upplysningar, råd och stöd, vård och ekonomisk hjälp samt annat bistånd till dem som behöver det. Andra relevanta lagar är Kommunallagen, Förvaltningslagen och Sekretesslagen.

Den 1 juli 2007 skärptes lagstiftningen så att det än tydligare framgår vilket ansvar socialnämnden har att ge brottsoffer stöd och hjälp. Ändringarna innebar bland annat att kommunen skall, i stället för som tidigare bör, särskilt ta hänsyn till att våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld, kan vara i behov av hjälp.

Kommunens ansvar för arbete med våldsutsatta styrs huvudsakligen av bestämmelse i Socialtjänstlagen (2001:453) samt Allmänna råd SOSFS 2009:22. 5 kap. 11 § Socialtjänstlagen lyder:

Till socialtjänstens uppgifter hör, att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående, får stöd och hjälp. Socialnämnden skall särskilt beakta att kvinnor som är, eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående, kan vara i behov av stöd och hjälp, för att förändra sin situation.

Socialnämnden skall också särskilt beakta, att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna, är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp.

Allmänt gäller att myndighet med sekretess får anmäla misstanke om brott som kan ge fängelse. Socialtjänst och hälso- och sjukvård får endast anmäla misstanke om brott, för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i 1 år. Hit hör misshandelsbrott.

När det gäller barn under 18 år gäller anmälningsplikt till socialtjänsten och polis vid misstanke om att barn far illa (SoL 14 kap 1§) eller vid misstanke om brott mot barn (Brottsbalken kapitel 3,4,6).

2 Syfte

Planen ska säkerställa att alla som har varit utsatta för våld i nära relationer får det bemötande, stöd och de insatser de behöver oberoende av var ärendet har aktualiserats.

Planen syftar också till att beskriva hur kvalitén i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas, följas upp och säkras.

3 Vision

I Ulricehamns framtid ska inget våld i nära relationer förekomma. Det innebär att ingen människa har rätt att kontrollera, hota, slå eller trakassera någon annan människa, varken inom eller utom familjen. Våld i nära relationer är ett hinder, för de utsattas åtnjutande av mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. I Ulricehamn respekterar vi varandra och ger stöd till den som är utsatt för våld i nära relationer samt ser över insatser för dem som bevittnar och de som utövar våld i nära relationer.

4 Förvaltningens ansvar

För att personen som riskerar att utsättas för våld ska få rätt stöd behöver socialtjänsten mer kunskap om andra verksamheters ansvarsområden. Planen ska vara vägledande och stödjande i arbetet med att uppnå de övergripande strategier och mål som är fastställda.

Våld i nära relationer är förutom att vara ett allvarligt brott, även ett stort folkhälsoproblem och ett brott mot de mänskliga rättigheterna där samhället har ett stort ansvar för att ingripa. För att bekämpa våldet behövs insatser på olika nivåer i samhället och av olika myndigheter. Insatserna behöver riktas till våldsutsatta, individer som bevittnar våld, individer som själva blir utsatta för våld och till våldsutövare.

I det våldsförebyggande arbetet har kommunen ett mycket stort ansvar. Våld i nära relationer medför stora individuella konsekvenser och höga kostnader för samhället. Socialstyrelsen beräknar samhällets kostnader till 3 miljarder kronor per år.

Personer som är utsatta för våld kan vara aktuella inom alla kommunens verksamhetsområden samt inom olika typer av öppna verksamheter.

Samtliga verksamhetsområden inom Ulricehamns kommun skall samverka kring det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer och omfattar:

- Sektor Lärande
- Sektor Velfärd
- Sektor Service (kultur och fritid)

För att bidra till att planens uppdrag uppfylls kan verksamhetsområdena uppmärksamma:

- Att omfattningen av våld kartläggs kontinuerligt.
- Att utveckla statistiksystem som belyser förekomsten av utsatthet och utövande av våld i nära relation. System som berör flera förvaltningar behöver utvecklas gemensamt.
- Att statistiken ska vara köns- och åldersuppdelad.
- Att kunskap om våldets konsekvenser och nya metoder behöver beaktas i utvecklingen av arbetet.
- Att arbetet dokumenteras så att vunna erfarenheter kan komma fler till del.
- Att de yrkesverksamma får tillgång till kontinuerlig kompetensutveckling och handledning.
- Att krav ställs i upphandling på olika former av vårdinsatser av externa utförare om att de har kunskap om våld i nära relation.
- Att brukarperspektivet beaktas i utvecklingen av nya metoder.
- Att Ulricehamns kommun behöver utveckla ett system för uppföljning av placeringar i skyddat boende.

Det är ytterst viktigt att samtliga verksamhetsområden har kännedom kring sakfrågan och kan möta det behovet som finns i möte med kommunens innevånare. Organisationens förvaltningsgrupper skall prioritera förebyggande arbetet mot våld i nära relationer.

Ett professionellt bemötande

Våldsutsatta personer ska mötas med respekt, empati och förståelse. Ett bra bemötande kan vara avgörande för att en våldsutsatt person ska kunna berätta sin historia och våga lämna sin relation.

Personal ska på ett förtroendefullt sätt aktivt uppmärksamma våld i nära relationer genom att våga se, våga fråga, våga lyssna, ta emot och bekräfta en berättelse. Den som utsätts för våld, eller hot om våld, ska snabbt få stöd och hjälp i sin situation.

Personal som möter våldsutsatta och förövare ska synliggöra de barn som upplever och har upplevt hot och våld, samt erbjuda stöd och hjälp. Det är viktigt att även synliggöra och erbjuda stöd till de som utövar våld. Även anhöriga kan vara i behov av stöd.

För att lyckas med våldsförebyggande arbete krävs ett tvärsektorielt arbete och tillgång till stödande insatser. Det krävs att alla som kommer i kontakt med barn och vuxna som lever med våld i vardagen, genom kunskap om våldets konsekvenser, vågar ta ställning mot våldet. Om barn och vuxna som lever i familjer med våld får hjälp och stöd tidigt så minskar risken för att våldsmönstret fortsätter eller förs vidare.

4.1 Målgrupp

Planens målgrupp är alla vuxna kommuninvånare som har varit utsatta för våld i nära relationer samt barn och ungdomar som har upplevt eller bevittnat våld i nära relationer.

Planen omfattar även personer som utövar våld i nära relationer.

Målgrupper är följande:

Personer som utsätts för våld av närstående

Detta gäller både kvinnor och män, 18 år och äldre, personer i heterosexuella och samkönade relationer samt även inom andra familj- och släktrelationer så som personer som lever i hederskontexter

Barn som bevittnar våld av eller mot närstående och/eller själva utsätts för våld. Med barn avses personer under 18 år. Med närstående avses barnets föräldrar, syskon, fosterföräldrar och styvföräldrar, men även släktingar som inte direkt ingår i den närmaste familjen

Personer som utövar våld mot närstående

Detta gäller både män och kvinnor i alla åldrar (barn och vuxna), personer i heterosexuella och samkönade relationer samt även inom andra familj- och släktrelationer så som personer som lever i hederskontexter. Ulricehamns kommun har under 2015 och 2016 fokus på att ta material och metoder för att kunna arbeta bättre förebyggande med målgruppen våldsutövare.

Avgränsning av målgruppen

Planen är avgränsad till att handla om våld som sker i nära relationer och inbegriper inte målgruppen brottsoffer generellt.

Särskilt sårbara målgrupper

De Allmänna råden (SOSFS 2009:22) förordar att nämnden i verksamhet för våldsutsatta kvinnor beaktar både grupper och enskilda personers behov av stöd och hjälp, inklusive särskilda behov på grund av till exempel ålder, etnicitet, sexuell läggning, funktionsnedsättning eller missbruk och beroende.

Med en särskilt sårbar grupp menas en grupp som löper större risk att utsättas för våld, våldets konsekvenser riskerar att bli större och gruppens förmåga att utnyttja sina resurser (sociala, ekonomiska och politiska) är mer begränsade (Socialstyrelsen, 2012b). Personer som saknar kunskap eller möjlighet att tillgodogöra sig information på grund av exempelvis språksvårigheter eller funktionsnedsättning är exempel på sårbarhet eller personer som står i stark beroendeställning till våldsutövaren så som personer med missbruk.

Särskilt sårbara grupper som lyfts fram i litteratur och lagstiftning är:

- Barn som bevittnar våld och/eller som själva blir utsatta för våld
- Kvinnor med funktionsnedsättningar
- Kvinnor med missbruksproblem (extra fokus 2015-2016)
- Äldre kvinnor
- Personer som lever i samkönade relationer
- Kvinnor med utländsk bakgrund
- Individer som lever i hederskontext
- Män som utsätts för våld av närstående i heterosexuella relationer.

4.2 Beskrivning av våld i nära relationer

Våld i nära relationer medför stora individuella konsekvenser och höga kostnader för samhället. Socialstyrelsen beräknar samhällets kostnader till 3 miljarder kronor per år.

Våld i nära relation sker oftast i hemmet och förövaren är oftast en man i en närstående relation till en kvinna. Men våldet förekommer också i samkönade relationer och mot män av kvinnor, våldet finns i alla samhällsklasser och åldersgrupper.

Våld i nära relationer är ett allvarligt folkhälso- och jämställdhetsproblem. Mäns våld mot kvinnor och barn i nära relationer, men också våld i samkönade relationer och kvinnors våld mot män i nära relation, är ett övergrepp mot de mänskliga rättigheterna och en kriminell handling enligt svensk lag. I enlighet med FN-deklarationen kan våld och förtryck i nära relation, aldrig accepteras med hänvisning till religion, seder och traditioner.

Enligt FN:s deklaration om avskaffande av våld mot kvinnor, som antogs av FN:s generalförsamling 1993, innebär våld mot kvinnor följande:

”Varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet”.

Våld i nära relationer är ofta ett mönster av handlingar som kan vara allt ifrån subtila handlingar till grova brott.

Mer konkret är det allt ifrån att bli förlöjligad till att utsättas för våldtäkt eller allvarliga hot. Det är ofta kombinationer av fysiskt, sexuellt och psykiskt våld.

Fysiskt

Kan vara knuffar, att bli fasthållen, dragen i håret, slagen eller sparkad.

Sexuellt

Våldtäkt eller andra påtvingade sexuella handlingar, alternativt sexuella handlingar som den utsatte inte vågar säga nej till räknas till sexuellt våld.

Psykiskt

Direkta eller indirekta hot eller förlöjligande. Även våld eller hot om våld mot husdjur kan räknas till den psykiska utsattheten.

Social utsatthet

Frihetsinskränkningar som isolering genom att bli hindrad från att träffa släkt och vänner eller att delta i sociala aktiviteter.

Materiellt/ekonomisk utsatthet

Personliga tillhörigheter slås sönder eller förstörs avsiktligt. Kan även innebära att en part i en nära relation förmås skriva under papper som får negativa konsekvenser för densamme.

Människor som är beroende av andra personer för vård och omsorg i vardagen kan även utsättas för vanvård eller försummelse, som undanhållande av medicin eller att inte få tillräckligt näringsriktig kost.

Våld i nära relationer information:

- Fem av sex personer som utsätts för våld i nära relationer i Sverige är en kvinna, och den som utsätter henne för detta våld är en man, som hon har eller har haft en nära relation till.
- Mäns våld mot kvinnor och barn är ett uttryck för den strukturella obalans som råder i maktförhållandet mellan kvinnor och män.
- Många barn utsätts för detta våld både direkt och indirekt. Dessa barn är också offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp.
- Det är samhällets ansvar att skydda våldsutsatta kvinnor och barn, utsatta personer i samkönade relationer samt män som utsätts för våld av kvinnor.
- Barnkonventionen ska vara en utgångspunkt i all verksamhet, särskilt artikel 19 som lyder "Barnet har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld och mot vanvård eller utnyttjande av föräldrar eller andra vårdnadshavare".
- Det hedersrelaterade våldet och förtrycket, har flera beröringspunkter med mäns våld mot kvinnor. Den stora skillnaden är att förövaren inte är en enskild person, utan en grupp av personer från samma familj/släkt. Både flickor och pojkar, kvinnor och män kan utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck.
- Problemen med våld i samkönade relationer har många likheter med mäns våld mot kvinnor, men har fram till nu ofta osynliggjorts. Detsamma gäller när män utsätts för våld av kvinnor i nära relation.

Våldet drabbar personer inom alla samhällsklasser och alla åldersgrupper. Vissa kategorier har uppmärksammat som särskilt sårbara när de utsätts för våld. Det rör sig om kvinnor samt ungdomar av båda könen med utländsk bakgrund, missbrukande kvinnor, äldre och funktionshindrade kvinnor och personer som lever i samkönade relationer.

Därtill är det även viktigt att lyfta vikten av att arbeta med frågan om kvinnlig könsstympling för att motverka att flickor utsätts för detta.

4.3 Uppdrag

Uppdrag	Ansvar
Varje person, barn som vuxen, som utsätts för våld i nära relation får ett individbaserat stöd.	Sektorchef välfärd
Samtliga anställda och förtroendevalda har kunskap om våld i nära relationer och känner till att det finns stöd och hjälp att få av socialtjänsten.	Sektorchef välfärd
Våldsutövaren erbjuds stöd.	Sektorchef välfärd

Möjliga aktiviteter för att lösa uppdragen

1. Varje enhet inom kommunen kan föra statistik över hur många personer som söker stöd, information och insatser på grund av Våld i Nära Relationer.
2. Med hjälp av intern statistik, statistik från polisen, BRÅ och samarbetspartners kan kartläggningar och bedömningar göras årligen, om omfattningen av våld i nära relation mot både vuxna och barn. Kommunens arbetsgrupp för våld i nära relationer kan ansvara för detta arbete.
3. Med utgångspunkt från dessa kartläggningar kan analys årligen göras, om de tjänster som erbjuds av socialtjänsten motsvarar de utsattas behov.
4. Information till allmänheten om våld i nära relationer kan finnas på kommunens hemsida, i foldrar som kan finnas tillgängliga vid kommunens samtliga arbetsplatser, vid samlingslokaler inom kommunen, vid andra myndigheters och organisationers lokaler där så är möjligt. Informationen om våld i nära relationer kan på hemsidan finnas översatt till de i kommunen vanligaste invandrarspråken. Dessutom kan information kontinuerligt ges via de externa samarbetena med såsom Polisen, frivillig organisationer m.fl.
5. Kommunens samtliga verksamhetsområden kan samverka internt via arbetsgruppen för Våld i Nära Relationer. Respektive enhetschef utser ansvarig medarbetare och en uppdragsbeskrivning upprättas.
6. Externt kan arbetsgruppen för våld i nära relationer samarbeta med andra huvudmän. Till denna grupp kan inbjudas hälso- och sjukvården, kvinnojour, manscentrum, brottsofferjour, polis, hyresvärdar, socialtjänsten, andra kommunala förvaltningar, religiösa samfund och föreningar som är verksamma i kommunen. Gruppen kan ha årliga möten.
7. Som handbok för arbetsgruppen för våld i nära relationer används Socialstyrelsens handbok VÅLD från 2011 samt de Allmänna råden 2009:22 kompletterat med arbetsrutiner/checklistor utformade av varje verksamhetsområde. Dessa rutiner/checklistor kan fastställas av enhetschefer samt samordnare och revideras årligen och finns tillgängliga i Våra arbetssätt. Ansvariga för revideringen av planen

är arbetsgruppen för Våld i Nära Relationer.

8. Arbetsgruppen för våld i nära relationer kan ansvara för att kompetensutbildning sker årligen inom sakfrågan.
9. Omvärldsbevakning kan utföras kontinuerligt av arbetsgruppen för våld i nära relationer.